

ОЦІНКА ВОДИ: РІЗНІ ПІДХОДИ І НЕОБХІДНІСТЬ ЯСНОСТІ

КРИЛОВА ІРИНА ІВАНІВНА

К.ю.н., докторант Національної академії державного управління при Президентові України, Завідувач лабораторії державного підприємства «Науково-дослідний та конструкторсько-технологічний інститут міського господарства»

КИЇВ - 2021

ВАЖЛИВІ ФАКТИ ПРО ДОСТУПНІСТЬ ВОДИ У СВІТІ

- У світі **2,21 млрд людей не мають доступу** до безпечної питної води (ВООЗ / ЮНІСЕФ, 2019). До 2050 року число таких людей зросте до **5,7 млрд** (ООН, 2018)
- Більше половини населення земної кулі або **4,52 млрд людей не мають доступу** до безпечних санітарно-гігієнічних послуг (ВООЗ / ЮНІСЕФ, 2019)
- **297 000 дітей у віці до 5 років щорічно помирають** від діареї через неадекватні санітарні умови, погану гігієну або небезпечну питну воду (ВООЗ / ЮНІСЕФ, 2019)
- **2 млрд людей живуть в країнах, що зазнають нестачу води** (ООН, 2019). Дефіцит води вже зачіпає 4 з 10 осіб у світі (ВООЗ)
- Нестача води, що посилюється змінами клімату, може коштувати деяким регіонам у світі **до 6% їх ВВП**, спричинити міграцію і викликати конфлікти (Світовий банк, 2016)
- Відсутні домовленості про спільне управління щодо 2/3 транскордонних річок світу (SIWI)
- За останні 50 років було зафіксовано **507 «водних» конфліктів**, 21 із яких дійшов до військових (ООН, 2006)
- **80% стічних вод повертається в екосистему без очищення** (ЮНЕСКО, 2017)
- На сільське господарство припадає **70% світового водозабору** (ФАО)
- Приблизно **75% всіх промислових водозаборів використовується для виробництва енергії** (ЮНЕСКО, 2014)

ВАЖЛИВІ ФАКТИ ПРО ДОСТУПНІСТЬ ВОДИ В УКРАЇНІ

- **Україна** за сумарними запасами власних поверхневих і підземних водних ресурсів належить до **маловодних держав**, за кількістю питної води на душу населення Україна посідає 125 місце з 180 країн
- (на одного українця припадає всього лише 1 тис м³ на рік) поміж такими африканськими країнами, як Чад і Судан.
- **Якість води** більшості водойм і самого Дніпра класифікується як **забруднена і брудна** за гідрологічними, хімічними й радіологічними показниками, а за роки незалежності в країні **зникло біля 10 тис. малих річок**, спостерігається значне падіння ґрунтових вод, що призводить до зміління та всихання водойм та криниць.
- **Більше 80% сіл України** не мають централізованого водопостачання (колодязі, саморобні свердловини, привізна вода) і **понад 90% сіл** не мають доступу до каналізації, не говорячи про очищення стічних вод.
- В **6 з 10 колодязів**, що використовуються як єдине джерело питної води, **вода є смертельно небезпечною** внаслідок потрапляння в ґрунтові води змивів з сільськогосподарських полів.
- У 9 областях України (Дніпропетровській, Донецькій, Запорізькій, Івано-Франківській, Кіровоградській, Миколаївській, Одеській, Полтавській та Херсонській) приблизно **для 1 млн осіб** єдиним джерелом питної води є **привізна вода**.
- Військовий конфлікт на Донбасі залишив **без доступу** до питної води та санітарії біля **1 млн осіб**.
- Доставка 1,5 млрд м³ води в Україну з Туреччини танкером коштуватиме 400 млрд дол США (267 дол США/м³).

СТАТУС ВОДИ

- Вода - це основа життя на планеті, найцінніший для людини **природний ресурс** (тіло людини на 60% складається з води).
 - **Вода – це невід’ємне право людини, а водопостачання та водовідведення – важливі послуги для реалізації прав людини** (Резолюція № 64/292 Генеральної Асамблеї ООН, 2010).
 - Вода – це унікальний тип економічного блага, **економічний ресурс** і товар (Дублінська заява про воду та сталий розвиток, 1992).
 - Вода – це **політичний, військовий інструмент**. За останні 50 років було зафіксовано 507 «водних» конфліктів, 21 із яких дійшов до військових (ООН, 2006).
 - «Вода, на відміну від будь-якого комерційного продукту, є **спадщиною**, яку необхідно охороняти, захищати та відповідно з нею поводитися» (Водна Рамкова Директива ЄС, 2000).
- У випадку виробництва **послуг водопостачання та водовідведення** вода подібна до «приватного блага», а отже, витрати на надання послуг кінцевим споживачам мають бути відображені в ціні, щоб сприяти ефективному рівню споживання та інвестицій в інфраструктуру (WAREG, 2017).
- **Питна вода** - вода, призначена для споживання людиною (водопровідна, фасована, з бюветів, пунктів розливу, шахтних колодязів та каптажів джерел), для використання споживачами для задоволення фізіологічних, санітарно-гігієнічних, побутових та господарських потреб, а також для виробництва продукції, що потребує її використання, склад якої за органолептичними, мікробіологічними, паразитологічними, хімічними, фізичними та радіаційними показниками відповідає гігієнічним вимогам. **Питна вода не вважається харчовим продуктом** в системі питного водопостачання та в пунктах відповідності якості питної води (Закон України «Про питну воду, питне водопостачання та водовідведення»)

ЦІННІСТЬ ВОДИ: РІЗНІ ПІДХОДИ

Вода – суспільне благо

Суспільство оцінює воду як суспільне благо, а підтримку низьких цін на воду сприймає нормою задля забезпечення доступності води та санітарії.

Вода – економічний ресурс, ризики

Підприємства оцінюють воду як витрати (витрати на видобування, підготовку, очищення, транспортування, екологію, якість тощо) і ризики, пов'язані із господарською діяльністю

Вода – право людини

Головним питанням публічного сектору є з одного боку гарантування основного права людини через забезпечення якісною та доступною водою та санітарією, а з іншого боку – забезпечення стійкого водопостачання та водовідведення

**Вода може мати свою ціну, але в рамках дотримання доступності
(доки це не порушує основних прав людини на воду)**

ВАЖЛИВІ АСПЕКТИ РЕГУЛЮВАННЯ СФЕРИ ВОДОПОСТАЧАННЯ ТА ВОДОВІДВЕДЕННЯ

- **Довгостроковість** (довгострокова стійкість, а не швидка вигода)
- **Споживачі – центр регулювання** (справедливість, стандарти якості, стандарти обслуговування, захист прав споживача тощо)
- **Незалежність регулятора** (фінансова, управлінська, операційна) та інструменти (санкції)
- **Прозорі та передбачувані процеси регулювання**
- **Універсальність**

- Регулювання необхідне незалежно від державного устрою, форми власності, моделі управління.
- Публічна власність і публічне управління не є альтернативою регулюванню, вона також має регулюватись.
- Приватний сектор потребує правил поведінки, встановлення зобов'язання, їх ефективне виконання тощо.
- Регулювання має забезпечувати надання послуг водопостачання та водовідведення (як життєвонеобхідних послуг) за будь-яких обставин (надзвичайний стан, політичний тиск тощо).
- Регулювання має забезпечувати дотримання стандартів, порядків, правил у сфері (економічні, соціальні, екологічні).

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ РЕГУЛЮВАННЯ ТАРИФІВ НА ВОДУ

Відшкодування витрат

Хоча одним із принципів ефективного тарифоутворення є те, що тариф має бути встановлений не нижче рівня відшкодування витрат підприємства, а в ідеалі – з урахуванням капітальних витрат, дослідження Світового банку показують, що **тільки 30% підприємств водопостачання та водовідведення в усьому світі і тільки 50% підприємств в розвинених країнах генерують достатній дохід для покриття витрат на експлуатацію, технічне обслуговування та часткові капітальні витрати**

Франція (без повного відшкодування витрат)

У Франції 95% операційних витрат покривають споживачі. При цьому 30% капітальних вкладень фінансуються за рахунок субсидій.

Німеччина (повне відшкодування витрат)

Тарифи на воду засновані на принципі повного відшкодування витрат, тому розраховані тарифи покривають як постійні, так і змінні витрати на водопостачання і водовідведення.

Англія і Уельс (без повного відшкодування витрат)

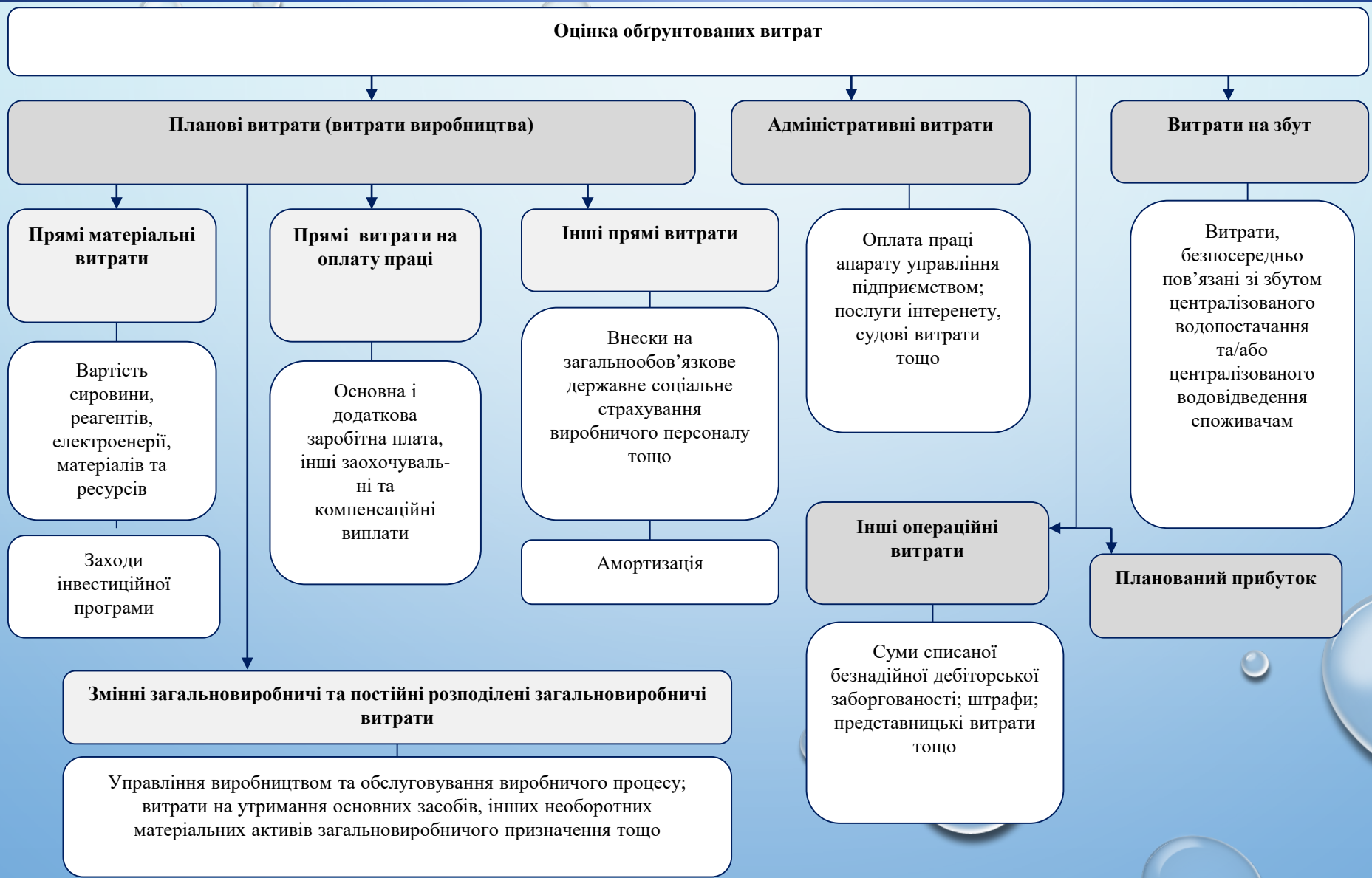
Водне господарство фінансується за рахунок рахунків споживачів і зовнішніх інвестицій. Додатковий капітал - довгострокові кредити.

Словаччина (повне відшкодування витрат)

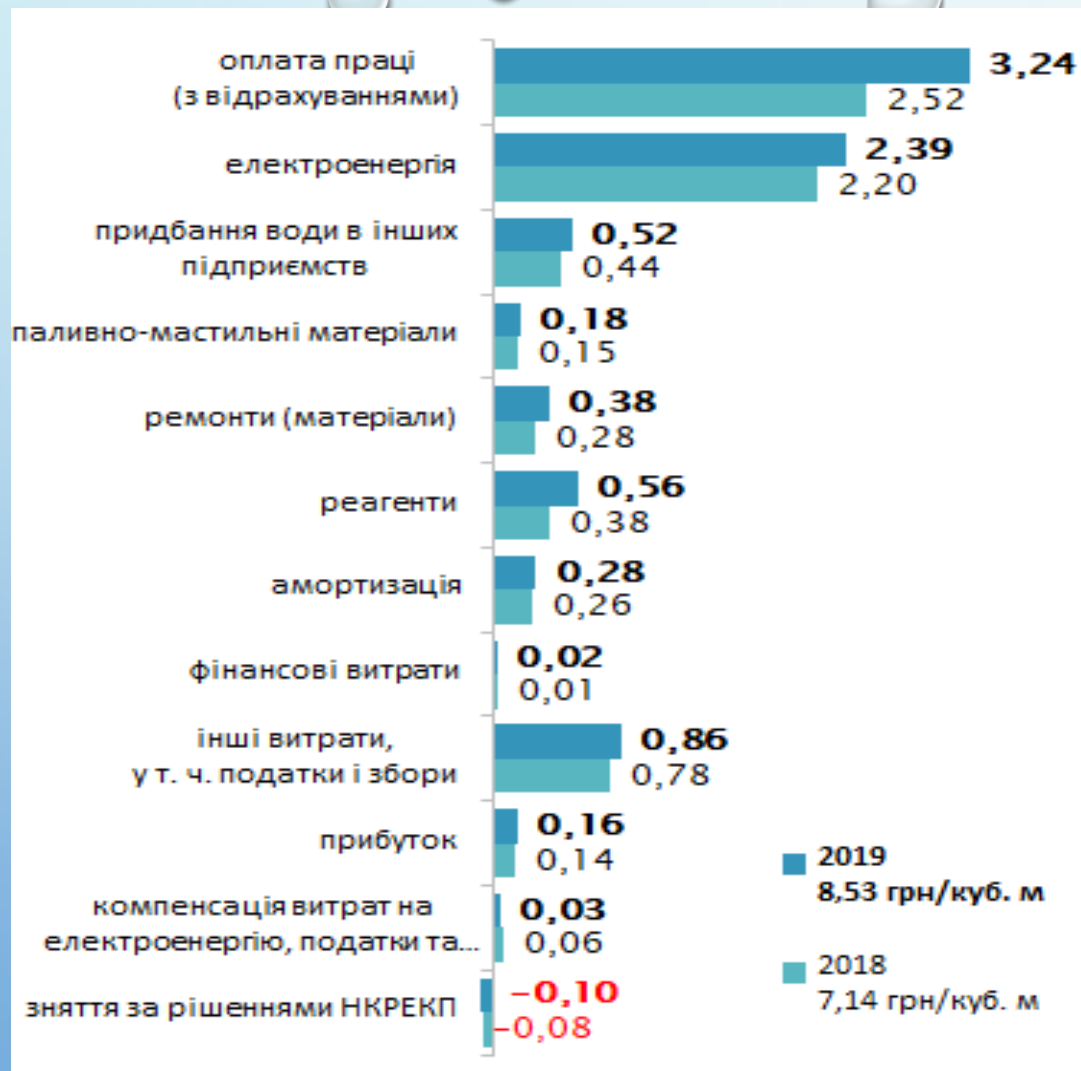
Тарифи на воду побудовані таким чином, щоб забезпечити повне відновлення.

Естонія (без повного відшкодування витрат)

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ РЕГУЛЮВАННЯ ТАРИФІВ НА ВОДУ

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ РЕГУЛЮВАННЯ ТАРИФІВ НА ВОДУ

Динаміка середньозваженого тарифу на централізоване водопостачання (без ПДВ), 2017 – 2019 роки, грн/м³

Головними статтями витрат у структурі тарифу на послуги з водопостачання та водовідведення є витрати на оплату праці (із соціальними виплатами) та на електричну енергію.

Їх частки становлять: у водопостачанні – 38% та 28%, у водовідведенні – 51% і 25% відповідно.

Менш вагомими складовими собівартості є амортизація, витрати на ремонти, хімічні реагенти та пально-мастильні матеріали, а також витрати на сплату податків і зборів, зокрема збору за спеціальне використання води (рентна плата), плати за користування надрами для видобування прісних підземних вод.

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ РЕГУЛЮВАННЯ ТАРИФІВ НА ВОДУ

Регуляторний період

Тривалість регуляторного періоду не є фіксованим, що створює невизначеність та обмеження для приватних інвестицій. *Це одна з основних відмінностей в порівнянні з країнами ЄС.*

Охорона навколишнього середовища

Тарифи на воду в Україні включають витрати, пов'язані з охороною навколишнього середовища, що відповідає практиці ЄС.

Соціальний фактор

Згідно із резолюцією Європейського парламенту від 08.09.2015 р. коефіцієнт доступності послуг складає 3% доходу домогосподарства -це максимум для платежів за воду. Світовий банк і ЄБРР рекомендують дотримуватися розміру плати за водопостачання та водовідведення не більше 4% від середнього доходу домогосподарств для країн Центральної і Східної Європи та країн СНД

Втрати води

Значні втрати води в системах централізованого водопостачання та водовідведення (в середньому більше 37%), в кінцевому рахунку розподіляються пропорційно між усіма споживачами.

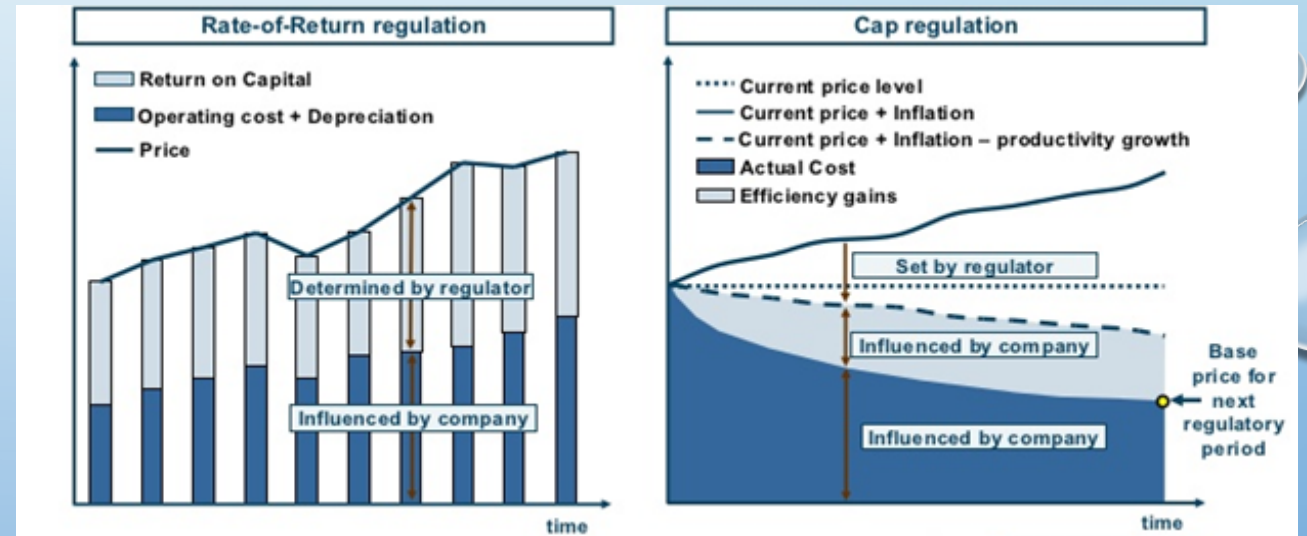
В ЄС втрати більше 10% вважаються дуже серйозною проблемою

ЦІНОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ ВОДОПОСТАЧАННЯ ТА ВОДОВІДВЕДЕННЯ

Головний принцип: тарифи мають дозволяти підприємствам отримувати дохід, що покриває «обґрунтовані витрати» їх діяльності, тобто витрати, які необхідні і неминучі для надання регульованих послуг, які відповідатимуть визначеному рівню якості.

Порівняння витратного та стимулюючого методів

Залежно від деталей регуляторного методу, різниця може бути лише в назві методу. Гібридні методи (комбінація методів) часто застосовуються на практиці. Майже всі методи вимагають розрахунок валового доходу та рівень цін компанії.

Незалежно від методу розрахунку, ідеальним буде тариф, в якому: дотримано баланс витрат і цінності води; загальна вартість повинна дорівнювати прийнятній споживчій вартості

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ РЕГУЛЮВАННЯ ТАРИФІВ НА ВОДУ

Дозволений прибуток

Розрахунок дозволеного прибутку, який застосовується в Україні, не відповідає стандартній практиці в ЄС

Головним критерієм тарифоутворення у сфері природних монополій є розрахунок необхідного валового доходу підприємства, який визначається як загальний (річний) дохід, що покриває операційні витрати (включаючи амортизацію та податки) та забезпечує підприємству справедливую норму рентабельності використаних активів.

Розрахунок валового доходу підприємства є першим кроком кожної методології цінового регулювання (регулювання «витрат плюс», стимулююче регулювання, гібридного регулювання тощо).

У сфері водопостачання та водовідведення України застосовується метод тарифоутворення «витрати плюс» (згідно із пп. 39.3.5.1 пп. 39.3.5 п. 39.3 ст. 39 ПКУ полягає у порівнянні валової рентабельності собівартості продажу товарів (робіт, послуг) у контрольованій операції з аналогічним показником рентабельності у зіставних неконтрольованих операціях), який передбачає визначення розміру тарифу шляхом установлення граничної рентабельності (норми прибутку) до задекларованого об'єктами регулювання рівня витрат.

При цьому в Україні, на відміну від західних країн, **базою, до якої застосовується норма прибутку (рентабельність), зазвичай є не вартість активів або сума інвестованого капіталу, а повна собівартість продукції** (сукупність витрат, понесених при виробництві (реалізації) відповідних послуг).

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ РЕГУЛЮВАННЯ ТАРИФІВ НА ВОДУ

Стимулююче

регулювання (використання винагороди та штрафів для спонукання підприємств досягти бажаних цілей)

Регулювання граничної цінової межі (англ. *price cap*) і верхньої межі доходу (англ. *revenue cap*), гібридне регулювання (англ. *hybrid cap*), порівняльне регулювання (англ. *benchmarking*), еталонна конкуренція (англ. *yardstick competition*) та ін.

Мета зазначених стимулюючих методів – послабити залежність між тарифом та величиною витрат підприємства. Регулятор встановлює на кожен період дії тарифів (3–5 років) верхню межу ціни (тарифу).

Протягом цього періоду не вимагається від підприємства перерахунку тарифу відповідно до динаміки величини витрат. Але щороку затверджений тариф коригується на індекс цін та показник ефективності галузі.

Величини окремих складових тарифів – витрат діяльності та прибутку – переглядаються лише після закінчення строку дії граничного тарифу.

На перший рік дії методу граничного рівня ціни, тариф розраховується за традиційним методом «витрати плюс».

На кожен наступний рік в межах встановленого періоду (3–5 років) тариф визначається на підставі коригування тарифу попереднього року з врахуванням таких показників: індексу інфляції, фактору ефективності (X-фактор); фактору, який враховує вплив непередбачених обставин або подій, які не залежать від діяльності підприємства (Z-фактор).

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ РЕГУЛЮВАННЯ ТАРИФІВ НА ВОДУ

RAВ-регулювання (базова ставка до якої застосовується норма прибутку (рентабельність) – вартість активів підприємства)

Питання визначення бази для застосування норми доходу було найбільш дискусійним в історії діяльності суб'єктів природних монополій інфраструктурних галузей

Історичні факти:

RAВ-метод з'явився у Великобританії для створення приватним інвесторам комфортних умов для можливості приватизувати інфраструктурні комунальні підприємства та гарантувати, що їх активи та інвестиції будуть захищені.

RAВ-метод де-факто став гарантією для англійських приватних інвесторів, захисту їх вкладень і активів. Одним із важливих моментів є те, що метод тарифного регулювання *RAВ* прямо не передбачений в англійському законодавстві, але є надійним інструментом регулювання, який використовується і гарантується незалежним регулятором (Ofwat).

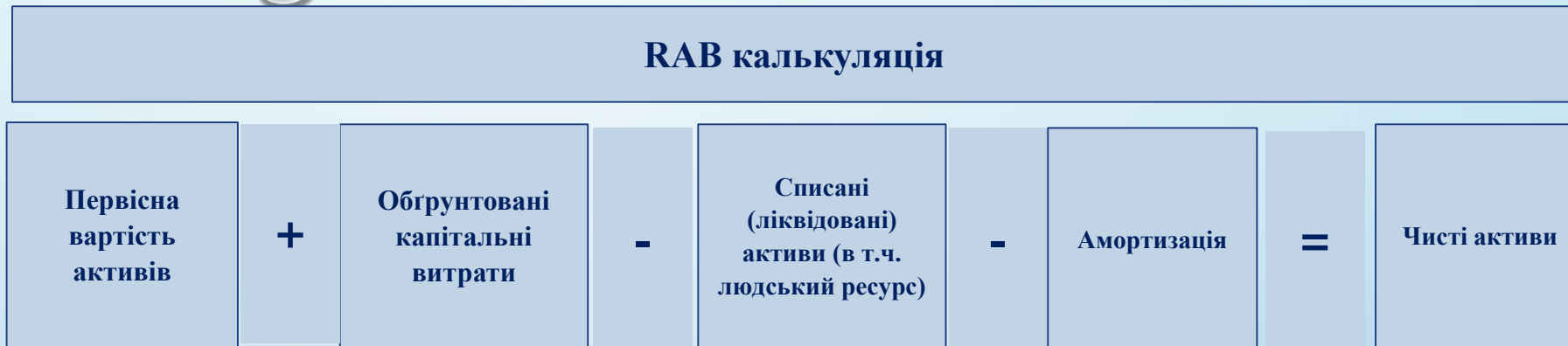
Якщо британські регулятори виявлять, що приватні власники (інвестори) порушують «цей дух», то авторитет *RAВ*-методу як інструменту зобов'язань буде зведений нанівець і, ймовірно, його буде практично неможливо відновити. В цьому питанні сприйняття інвесторів має вирішальне значення.

На відміну від британської *RAВ*-концепції, яка не має юридичного визначення, американська модель «тарифна база» (англ. rate base model), дозволяє регулюючому органу вносити зміни в контракти в процесі аналізу, перевірок, перегляду ліцензій. В США захист інвесторів забезпечується правовим захистом, наприклад, постановою Верховного Суду США 1944 р. в проекті *Норе Natural Gas* та подальшими визначеннями адміністративного права. Це забезпечує більшу впевненість інвесторів, але, потребує значних юридичних та управлінських витрат

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ РЕГУЛЮВАННЯ ТАРИФІВ НА ВОДУ

RAV-регулювання (базова ставка до якої застосовується норма прибутку (рентабельність) – вартість активів підприємства)

Здебільшого за межами Великобританії чиста балансова вартість активів дорівнює регуляторній базі активів (RAV).
Регуляторна база активів складається з двох основних блоків:
прибуток на капітал (тобто прибуток на RAV)
і амортизацію.

У низці країн ЄС використовують спрощену концепцію RAV, яку часто пов'язують із чистою балансовою вартістю активів при первісній вартості з поправкою на інфляцію.

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ РЕГУЛЮВАННЯ ТАРИФІВ НА ВОДУ

RAB-регулювання (базова ставка до якої застосовується норма прибутку (рентабельність) – вартість активів підприємства)

	«Витрати плюс»	RAB-регулювання
Період регулювання	1 рік	5 років (3 роки)
Коригування тарифу	Немає	Декілька видів щорічних коригувань
Регулювання операційних витрат	Економічно обґрунтовані витрати	На базі методу порівняння аналогів
Стимули знижувати операційні витрати	Економія 2 роки	Економія 5 років залишається на підприємстві
Джерела інвестицій	Амортизація + прибуток поточного року	Залучені інвестиції, які будуть оплачені споживачами через 35 років
Регулювання вартості капіталу	Відсотки по кредитах у фактичному об'ємі по фактичній вартості	Нормативний метод (фактична вартість може відрізнитись)
Регулювання надійності та якості обслуговування споживачів	Немає	Інвестиційні програми та необхідної валової виручки прив'язані до рівнів надійності

Досвід регулювання в країнах ЄС показав, що:

- 1) регулятор має оцінити, чи достатні активи підприємства для здійснення регульованої діяльності;
- 2) якщо регульоване підприємство має надмірну кількість активів, регулятор може прийняти рішення не включати ці активи в RAB;
- 3) RAB має включати ті активи, які використовуються тільки для надання регульованих послуг, регулятор має визначити чи всі з активів, що «використовуються» підприємством, є дійсно «корисними»;
- 4) RAB не включає активи, «надані» споживачами;
- 5) більшість регуляторів вважають, що нові капітальні витрати слід вводити в RAB на основі фактичних витрат, понесених до моменту введення активів в експлуатацію;
- 6) деякі регулятори включають незавершені будівельні роботи в RAB, коли будівництво повинно бути завершено протягом відносно короткого періоду часу, наприклад через рік;
- 7) при розгляді питання про те, чи слід додавати повну вартість нових інвестицій в RAB, регулятор має визначити «доцільність» цих інвестицій;
- 8) RAB, як правило, включає тільки ті активи, які профінансовано грошима інвесторів (RAB – це інвестиційна база, на якій постачальнику дозволено отримувати розумну прибуток)

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ РЕГУЛЮВАННЯ ТАРИФІВ НА ВОДУ

RAV-регулювання (базова ставка до якої застосовується норма прибутку (рентабельність) – вартість активів підприємства)

Суть концепції RAV-регулювання:

- розподіл джерел фінансування операційної та інвестиційної діяльності;
- роздільне регулювання операційної та інвестиційної діяльності;
- фіксація довгострокових параметрів регулювання (на 5 років);
- можливість певного маневру в рамках довгострокового регулювання і гарантованого залучення кредитних ресурсів.

Уроки, витягнуті з досвіду ЄС:

Ефективність концепції *RAV* залежить, передусім, від стабільних, прозорих, надійних механізмів затвердження та перегляду тарифів, у тому числі від впливу на прозорість і послідовність нормативних рішень як формальних, правових рамок, так і неформального досвіду.

RAV не має єдино правильного «набору» складових параметрів стимулюючого тарифоутворення. Параметри стимулюючого регулювання в кожній країні можуть бути абсолютно різними: ефективними або неефективними залежно від багатьох умов.

Умови, що сприяють ефективному стимулюючому регулюванню:

- 1) правила регулювання і розрахунки тарифу мають бути зрозумілими і прозорими, реалістичними;
- 2) державна політика (в тому числі інституції) має сприяти реалізації поставлених завдань: регулятор має бути незалежним та ефективним, мають бути створені умови і стимули для його незалежності, індикатори його ефективності;
- 3) регуляторна політика держави має бути передбачуваною, прозорою і послідовною

ІНСТИТУЦІЙНІ ПРОБЛЕМИ СФЕРИ ВОДОПОСТАЧАННЯ ТА ВОДОВІДВЕДЕННЯ

Відсутність стійкої інституціональної бази - основна причина нестійкості водопостачання та водовідведення країни!

- 1) деформація інституту власності в державі та проблема формування ефективного власника в комунальній сфері;
- 2) нерозвиненість судової системи та її неефективність (деформація принципу верховенства права);
- 3) відсутність простого, доступного та ефективного досудового механізму розв'язання конфліктів, що виникають між суб'єктами відносин у сфері водопостачання та водовідведення;
- 4) невиконання законів та інших нормативних актів, в т.ч. неякісне правове забезпечення функціонування сфери водопостачання та водовідведення;
- 5) неефективна фінансово-економічну політику держави, що впливає на доступність послуг, фінансово-економічний стан підприємств водопостачання та водовідведення тощо;
- 6) неефективна адміністративну реформу держави, відсутність правонаступництва в державному апараті та «інституційної пам'яті» (в т.ч. порушенні принципу законності, коли закон використовується як засіб для вирішення особистих або політичних питань);
- 7) формування викривленої суспільної ідеології;
- 8) інституційна неспроможність органів влади (лобіювання приватних інтересів, інтересів бізнес-груп);
- 9) низький рівень суспільної культури, що проявляється в несприйнятті реформ, необізнаності громадян у своїх правах та обов'язках тощо;
- 10) низька активність громад, що підсилює необхідність державного регулювання сфери водопостачання та водовідведення; та ін.

Вплив наведених інституцій на стан і розвиток сфери водопостачання та водовідведення настільки великий, що яким би ефективним не було управління підприємствами водопостачання та водовідведення та їх регулювання, і якими би ефективними та перевіреними розвинутими західними країнами не були моделі й інструментарії управління та регулювання, результат не відповідатиме очікуванням.

ПРОПОЗИЦІЇ

Для можливості модернізації основних фондів (особливо мереж водопостачання та водовідведення) за існуючого витратного методу тарифоутворення необхідно:

- 1) Затвержені та «оцифровані» стратегії розвитку сфери водопостачання та водовідведення та підприємства з конкретними строками та розрахунками заходів;
- 2) встановлення граничної норми інвестиційної складової тарифу на послуги водопостачання та водовідведення, яка буде направлена оновлення основних фондів підприємства. При цьому, інвестиційна складова має бути цільового використання і захищена (не може бути зменшена і перенаправляється на інші цілі).

Умови, що сприяють ефективному тарифному регулюванню (при будь-якій моделі тарифоутворення):

- 1) правила регулювання і розрахунки тарифу мають бути зрозумілими і прозорими, реалістичними (це досягається шляхом налагодження моніторингу, бенчмаркінгу, інформаційній політиці тощо);
- 2) державна політика (в тому числі інституції) має сприяти реалізації поставлених завдань: регулятор має бути незалежним та ефективним, мають бути створені умови і стимули для його незалежності, затвержені індикатори його ефективності (незалежність означає самостійність та незалежність у прийнятті рішень, що досягатиметься системою стримувань і противаг і відповідальністю за прийняті рішення);
- 3) регуляторна політика держави має бути передбачуваною, прозорою і послідовною;
- 4) ефективно функціонуюча правова система, захист прав власника, встановлені загальноприйняті стандарти ділової поведінки (ділової етики).

ПРОПОЗИЦІЇ

Для запровадження **RAB-регулювання у сфері водопостачання та водовідведення** необхідне вирішення таких питань:

- 1) визначення регуляторної бази активів як чистої балансової вартості активів, «корисних» та створених за рахунок інвестиційних коштів;
- 2) методики нарахування амортизаційних відрахувань;
- 3) державна компенсація різниці в тарифах (передбачена законодавством різниця в тарифах компенсувалася державою лише до 2016 р., причому несвоєчасно та не в повному обсязі. Підприємства водопостачання та водовідведення мають мільярдні суми непогашеної заборгованості з різниці в тарифах, підтверджені територіальними комісіями);
- 4) контроль за використанням тарифних коштів за призначенням, тобто необхідні гарантії, що регулятор і правоохоронні органи діють незалежно і прозоро, мають достатньо повноважень для збирання інформації. У свою чергу, має бути забезпечений механізм прозорого тарифоутворення, підприємства водопостачання та водовідведення мають в обов'язковому порядку розкривати інформацію, необхідну для оптимального визначення ставки тарифу;
- 5) запровадження стандартів управління активами на базі стандарту ISO 55000;
- 6) інвентаризація всіх активів підприємств водопостачання та водовідведення, їх оцінка та оформлення технічної документації на кожен об'єкт;
- 7) створення відповідного регулятивного середовища, яке б забезпечило тривалі та стабільні періоди регулювання в галузі для досягнення балансу інтересів споживачів, підприємств водопостачання та водовідведення, інвесторів;
- 8) забезпечення ефективності моделі тарифного регулювання, що залежить не від різновиду такої моделі, а від якості її реалізації, а також від передбачуваності та цілісності процесів, за допомогою яких встановлюється і переглядається тариф;
- 9) розвинутий ринок капіталу з фондовими біржами, венчурним капіталом, банками та іншими фінансовими інститутами.

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!

